

OPMANDSKENDELSE

i

Faglig Voldgift

(FV 2012.0118)

Lærernes Centralorganisation

(advokat Peter Breum)

mod

Moderniseringsstyrelsen

(kammeradvokaten ved advokat Niels Banke)

Afsagt den 9. juli 2013

1. Parternes uoverensstemmelser

Der er under denne sag tvist mellem parterne om, hvorvidt nærmere anførte arbejdsopgaver, der udføres af skoleassistenter ved frie skoler, er omfattet af organisationsaftale for ledere, lærere og børnehaveklasseledere ved frie grundskoler samt efterskoler og husholdnings- og håndarbejds-skoler, og om arbejdsopgaverne skal honoreres i henhold til overenskomsten og de arbejdstidsaftaler, som Lærernes Centralorganisation har indgået med Moderniseringsstyrelsen.

2. Sagens indbringelse for og behandling ved faglig voldgift

Klager har afgivet klageskrift af 23. maj 2012 med bilag 1-8. Indklagede afgav den 6. juli 2012 svarskrift vedlagt bilag A-D. Klager afgav replik af 5. september 2012, og indklagede afgav duplik den 15. januar 2013. Klager har herefter afgivet processkrift I den 13. marts 2013 og indklagede processkrift A den 29. maj 2013.

Sagen blev mundtligt forhandlet den 21. juni 2013 for en faglig voldgiftsret med følgende partsudpegede medlemmer:

Udpeget af klager: Helle Rasmussen, LC, og Henrik Lykø Hansen, FSI.

Udpeget af de indklagede: afdelingschef Carl Erik Johansen og kontorchef Carsten Holm.

Som opmand er udpeget undertegnede højesteretsdommer Jytte Scharling.

Der blev under den mundtlige forhandling afgivet forklaring af formand for Frie Skolers Lærerforening Uffe Rostrup, lærer Rikke Josiasen, lærer Grethe Leopold, formand for Privatskoleforeningen Kurt Ernst og skoleleder Jeppe Møller Tøpperup.

Sagen blev fra klagers side procederet af advokat Peter Breum og fra indklagedes side af advokat Niels Banke.

Da der efter forhandling og votering ikke blandt de af parterne valgte medlemmer af voldgiftsretten kunne opnås enighed om eller flertal for en afgørelse, træffes afgørelsen af opmanden.

Parterne er enige om, at opmandens afgørelse kan ske ved kendelse, som affattes uden fuldstændig sagsfremstilling.

3. Påstande

Klager, Lærernes Centralorganisation, har nedlagt påstand om, at indklagede skal anerkende

1. at det arbejde, der udføres i henhold til bilag 2 af skoleassistenter er omfattet af organisationsaftale for ledere, lærere og børnehaveklasseledere ved frie grundskoler samt efterskoler og husholdnings- og håndarbejds-skoler, og
2. at de i bilag 2 nævnte arbejdsopgaver skal honoreres i henhold til overenskomsten og de arbejdstidsaftaler, LC har indgået med Moderniseringsstyrelsen for ledere, lærere og

børnehaveklasseledere ved frie grundskoler samt efterskoler og husholdnings- og håndarbejdsskoler.

Indklagede, Moderniseringsstyrelsen, har påstået frifindelse.

4. Sagsfremstilling, retsgrundlag m.v.

Sagen angår organisationsaftale for ledere, lærere og børnehaveklasseledere ved frie grundskoler samt efterskoler og husholdnings- og håndarbejdsskoler, der trådte i kraft med virkning fra den 1. april 2011.

I organisationsaftalen hedder det i § 1 om dækningsområdet bl.a.:

”organisationsaftalen gælder for ledere, lærere og børnehaveklasseledere ved frie grundskoler, forstandere, viceforstandere og lærere ved efterskoler og husholdnings- og håndarbejdsskoler samt ansatte ved kombinerede frie grundskoler og efterskoler.”

I tilknytning til organisationsaftalen er indgået protokollater om arbejdstid mv.

Af cirkulære om protokollat om arbejdstid mv. for lærere og børnehaveklasseledere ved frie grundskoler fremgår bl.a., at den årlige arbejdstid udgør 1924 timer, inkl. ferie og fridage. Arbejdstiden opdeles i henholdsvis skoletid og egentid.

Det hedder i cirkulæret om skoletid bl.a.:

” § 3. Skoletid

Skoletid er betegnelsen for den del af arbejdstiden, der anvendes til undervisning, kostskoletilsyn, tilsyn, frikvarterer, fælles forberedelse og samarbejde med andre, udviklingstimer, efter- og videreuddannelse, klasselærerfunktioner, møder i lærerråd samt andre opgaver med tilknytning til undervisningen og skolens øvrige virksomhed.

Cirkulærebemærkninger til § 3, stk. 1:

Undervisning

Undervisning er den målrettede aktivitet, som de ansatte udfører med henblik på at øge elevernes kompetencer ud fra uddannelsens målsætning eller med henblik på at understøtte den kompetenceudvikling, der i øvrigt finder sted.

Ud over undervisning som klasseundervisning, holdundervisning og individuel undervisning, finder undervisning i princippet sted ved mange forskellige aktiviteter sammen med eleven/eleverne uanset organiseringen, eksempelvis:

- 1. Gruppearbejde*
- 2. Rådgivning/sparring/vejledning*
- 3. Løbende evaluering*
- 4. Elevsamtaler*

5. Lejrskoler og ekskursioner

6. Sociale og kulturelle arrangementer

I forhold til arbejdstidsprotokollatet betyder det, at undervisningen er målrettet i forhold til uddannelsens målsætning. Undervisning vil derfor kræve forberedelse – eller efterbehandling med henblik på senere at vende tilbage til eleverne.

Tilsynsopgaver

Uden at der er tale om undervisning, kan de ansatte medvirke ved tilsynsopgaver. Tilsynsopgaverne omfatter dels almindeligt tilsyn, dels andet tilsyn, og for lærerne tillige kostskoletilsyn.

Ved almindeligt tilsyn forstås de ansattes almindelige pligt til at medvirke til opretholdelse af skolens fastlagte orden.

Ved andet tilsyn forstås at det er fastlagt i arbejdstidsplanen, at den ansatte har tilsynsopgaver ud over det almindelige tilsyn, f.eks. i frikvarterer (pauser), ved deltagelse i skolefester og andre arrangementer. Den ansatte har således ikke ansvar for tilrettelæggelse og afvikling (eller eventuel efterbehandling) af den pågældende aktivitet eller dele heraf.

...

Ved kostskoletilsyn forstås varetagelse af pædagogiske arbejdsopgaver, der finder sted uden for den egentlige undervisning, hvor eleverne opholder sig på skolen, herunder om aftenen, om natten og i weekender... ”

Det hedder i i cirkulæret om egentid bl.a.:

” § 4 Egentid

Til hver fuldtidsbeskæftiget lærer afsættes 400 timer... Timerne anses for at medgå til de funktioner, som knytter sig til:

1. Den ansattes individuelle forberedelse og efterbehandling af undervisning
2. den ansattes individuelle forberedelse og efterbehandling af mødevirksomhed
3. spontan kommunikation med forældre og elever uden for arbejdspladsen
4. Den ansattes selvstændige faglige ajourføring, eksempelvis læsning af faglitteratur og faglige tidsskrifter samt faglig orientering på internettet, samlinger og biblioteker mv.”

Cirkulæret om protokollat om arbejdstid mv. for lærere ved efterskoler og husholdnings- og håndarbejdsskoler indeholder i det væsentlige tilsvarende bestemmelser om indholdet af henholdsvis skoletid og egentid.

Sagens **bilag 2**, som der henvises til i klagerens påstand, er skoleforeningernes oplæg af 28. september 2011 til Personalestyrelsen og Undervisningsministeriet. Oplægget er sålydende:

”Skoleassistenter ved frie skoler

Samfundsudviklingen har medført, at lærerne over en årrække har overtaget en række socialpædagogiske og alment pædagogiske opgaver samtidig med, at lærerarbejdet har ændret karakter på opdragelsesområdet. Flertallet af indskolingseleverne er blevet institutionaliserede i hele deres opvækst, og denne udvikling videreføres i de første skoleår gennem skolefritidsordninger og fritidshjem, hvilket medfører en diffus elevopfattelse af, hvad det vil sige at gå i skole.

Udviklingen har ført med sig, at lærerne i dag udfører opgaver, som ikke kræver undervisningskompetence, men som alligevel får relation til læreropgaven, da de på afgørende vis stiller øgede krav om pædagogiske kvalifikationer. Disse har vist sig nødvendige for at kunne opnå de mål i undervisningen, som samfundet og forældrene med hver deres udgangspunkt forventer af skolen. En konsekvens af denne samfundsudvikling har været, at en række praktiske sidefunktioner af lærergerningen er blevet en afgørende hindring for, at den enkelte lærer fuldt ud kan udføre sit arbejde, uden at det går ud over målopfyldelsen. De praktiske funktioner er vokset i omfang, men der bliver altså mindre tid til gennemførelsen, medmindre lærerne underbetoner de opgaver, som også karakteriserer det gode skolearbejde.

Inddragelsen af en ny personalekategori som skoleassistenter vil kunne styrke elevernes sociale og pædagogiske udvikling. I elevgrupper med specialpædagogiske udfordringer kan lærerne suppleres af assistenter, der kan fokusere på disse udfordringer, mens de i andre sammenhænge kan suppleres med alment kvalificerede skoleassistenter, der kan varetage en række overvejende praktiske opgaver, som sætter lærerne i stand til at koncentrere sig om undervisning. Dette er en fordel i to henseender. Lærerne vil dels kunne bruge mere tid på læreropgaven og dels udføre den med en højere kvalitet til følge. Erfaringen synes også at påvise en mindre stressende hverdag med formindsket risiko for psykisk nedslidning og sygefravær blandt lærerne.

Skoleassistenter skal aflaste lærerne, men de skal ikke selvstændigt planlægge og gennemføre undervisning eller selvstændigt forestå tilsyn med eleverne. Skoleassistenterne skal varetage assisterende opgaver for at understøtte lærerfunktionen. Undervisningen, herunder den sociale og almendannende opdragelse, skal fortsat udføres af den planlæggende lærer/lærerteamet. Dette gælder uanset karakteren af den forudsatte undervisning.

Eksempler på opgaver for en skoleassistent:

- Forberedelse af praktiske sidefunktioner (afhente undervisningsmateriale, afprøve teknisk udstyr, indsamle opgaver, udføre kopiering og anden form for mangfoldiggørelse m.v.)
- Følge eleverne ved transport eller vandring mellem undervisningssteder og i øvrigt efter lærernes anvisninger bistå med at sikre den nødvendige arbejdsro
- Assistere lærerne i forhold til elever med koncentrationsmæssige udfordringer og aflaste i situationer, der har akut eller spontan karakter
- Udfører sekretærfunktioner for lærere/lærerteamet ved fx at udføre det praktiske arbejde med at få truffet mødeaftaler, aftaler om museumsbesøg m.v.
- Støtte elever med lektielæsning i frikvarterer eller på anden vis i tilknytning til skoletiden (fx lektiecafé)
- Understøtte lærervikarer med praktiske anvisninger fra dagligdagen
- Indgå i elevsociale opgaver uden sammenhæng med undervisningen, når eleverne trænger til voksenstøtte i form af fx trøst eller hjælp til at overskue deres daglige problemer og gøremål
- Aflaste lærerne med løsning af pludselig opståede stridigheder mellem elever

Skoleforeningerne orienterede den 6. december sine medlemmer om henvendelsen og Personalestyrelsens (nu Moderniseringsstyrelsen) reaktion herpå. Det hedder i orienteringen bl.a.:

”Personalestyrelsen har reageret på denne skrivelse den 13. oktober, idet man fastslår, at skoleassistenter i denne forstand *ikke er omfattet af overenskomstgrundlaget for lærere ved de frie skoler eller andre af statens aftaler. Til grund for Personalestyrelsens vurdering indgår fortsat bl.a., at skoleassistenterne ikke har et selvstændigt ansvar for den samlede undervisning, herunder det faglige ansvar for undervisningen. Såfremt en skoleassistent varetager egentlig undervisning, skal aflønning ske efter overenskomstgrundlaget for lærere ved frie skoler.*

Undervisningsministeriets Kvalitets- og Tilsynsstyrelse har endvidere efterfølgende den 14. oktober 2011 i det hele henholdt sig til Personalestyrelsens vurdering...”

Forklaringer

Uffe Rostrup har forklaret bl.a., at han er formand for Frie Skolers Lærerforening.

Arbejdsopgaverne, der er nævnt i bilag 2, er ikke nye opgaver. Opgaverne har altid været der og er blevet udført af lærerne. Han vil dog ikke udelukke, at opgaver med at følge elever ved transport og at understøtte lærervikarer med praktiske anvisninger er blevet udført af andre end lærere. Bortset fra de to sidstnævnte arbejdsopgaver, er arbejdet blevet honoreret efter overenskomsten. Overenskomsten er en funktionsoverenskomst. Undervisningsbegrebet er et forhandlet grundlag, der – modsat tilsynsopgaverne – udløser et undervisningstillæg.

Når foreningen er blevet opmærksom på, at der er blevet udført arbejde som skoleassistent uden at dette er lønnet efter overenskomsten, har man reageret hver gang over for arbejdsgiveren. Foreningens henvendelser er blevet bilagt med hjælp fra Skoleforeningen, og det er altid resulteret i, at arbejdet er blevet aflønnet efter overenskomsten.

Frie Skolers lærerforening var ikke orienteret om skoleforeningernes henvendelse til Personalestyrelsen og Undervisningsministeriet (bilag 2) og har ikke været inddraget i drøftelserne herom.

Rikke Josiasen og Grethe Leopold har forklaret nærmere om arbejdet som lærere ved henholdsvis de frie grundskoler og efterskolerne.

Kurt Ernst har forklaret bl.a., at han er formand for Danmarks Privatskole Forening, der fungerer som brancheforening, arbejdsgiverorganisation og interesseorganisation. Baggrunden for bilag 2 var et ønske om afklaring af skoleassistenternes stilling. Skoleassistenternes opgave er at være til stede og gå til hånd, således at der kan skabes rum til, at undervisningen kan varetages på den mest effektive måde. De kan beskæftige sig med meget, men ikke med undervisning. Derfor bruger man ikke begrebet undervisningsassistent. Skoleassistenternes arbejde adskiller sig fra lærerarbejdet ved, at lærerarbejdet kræver forberedelse og efterbehandling. Det er nok svært at forestille sig, at lærer ansættelsesretligt ville kunne nægte at udføre nogle af de opgaver, der er nævnt i bilag 2. Lærerforeningen har nogle gange rejst sager om medarbejdere beskæftiget med skoleassistentopgaver. Det er nogle gange resulteret i, at de pågældende har fået lærerløn, men han tror ikke, at det altid er endt med lærerløn. Han kan ikke nævne konkrete eksempler herpå. Skolerne har følt sig presset af, at man ikke havde en afklaring. Ved egentlig undervisning forstår han de

opgaver, der er beskrevet i overenskomsttekstens cirkulærebemærkninger til § 3, stk. 1. Spørgsmålet om indplacering af skoleassistentopgaverne har ikke været rejst ved overenskomstforhandlingerne.

Jeppe Møller Tobberup har forklaret bl.a., at han siden 1996 har været skoleleder på Helsingørsk Realskole, der er en privat skole med for tiden 836 elever. I 0-2. klasse er skoletiden tilrettelagt således, at der deltager pædagoger i 10 af timerne. Læreren er ansvarlig for undervisningen, mens pædagogen støtter op omkring læreren og bidrager til at skabe tryghed. Pædagogen hjælper således med sidemandplacering og med at sammensætte grupper ud fra sociale faktorer. Pædagogerne har ikke samme ansvar og faglige indsigt som læreren, der varetager selve undervisningen. Pædagogen har således ikke forberedelse og efterbehandling.

5. Parternes argumentation

Klager har til støtte for påstanden navnlig anført, at organisationsaftalen for ledere, lærere og børnehaveklasseledere ved fri grundskoler samt efterskoler og husholdnings- og håndarbejds-skoler er en funktionsoverenskomst, idet undervisere m.fl. ved de frie skoler ikke ansættes og aflønnes efter deres uddannelse, men efter deres funktion.

De funktioner, der er omfattet af lærerbegrebet fremgår af arbejdstidsprotokollaterne. Det fremgår heraf, at lærerarbejdet er andet og mere end den egentlige undervisningstid, der i arbejdstidsaftalen defineres som målrettet i forhold til uddannelsens målsætning, således at undervisning kræver forberedelse eller efterbehandling med henblik på senere at vende tilbage til eleverne. Lærerarbejdet omfatter således også en række tilsyns- og øvrige opgaver. De arbejdsopgaver, der er nævnt i bilag 2 er ikke nye arbejdsområder, men er arbejdsopgaver, der hidtil har været varetaget af lærere. Der er muligt tale om bifunktioner, men det er opgaver omfattet af lærerfunktionen. En lærer ville således ikke kunne nægte at udføre de pågældende opgaver, uden at dette kunne medføre ansættelsesretlige konsekvenser for vedkommende. Der er da også efter praksis altid blevet aflønnet i henhold til LC-overenskomsten. Det må efter Uffe Rostrups forklaring lægges til grund, at de frie skoler hidtil har accepteret at aflønne efter LC-overenskomsten, når Frie skolers Lærerforening har rejst sager herom.

Indklagede har til støtte for frifindelsespåstanden navnlig anført, at skoleassistenter ikke er omfattet af organisationsaftalen i det omfang, en skoleassistent ikke foretager egentlig undervisning.

Skoleassistenter kan ikke sidestilles med lærere, idet skoleassistenter ikke har et selvstændigt ansvar for den samlede undervisning, og herunder det faglige ansvar for undervisningen. Skoleassistenterne skal således ikke forberede, forestå eller efterbehandle undervisning, men skal derimod bistå læreren med mere praktiske forhold. En lærer kan godt udføre de samme opgaver som en skoleassistent, herunder de i bilag 2 oplyste eksempler på arbejdsopgaver, men en skoleassistent kan ikke udføre alle de samme opgaver som en lærer, herunder navnlig ikke den egentlige undervisning, der kræver forberedelse og efterbehandling, og hvor læreren har det faglige, pædagogiske ansvar. De opgaver, der er beskrevet i bilag 2, er udelukkende opgaver af assisterende,

accessorisk karakter og ikke en beskrivelse af en lærers arbejde. Der er således tale om arbejdsopgaver, som ikke er relevante at organisere for Lærernes Centralorganisation.

6. Opmandens begrundelse og resultat

Efter indholdet af skoleforeningernes oplæg til Personalestyrelsen og Undervisningsministeriet (bilag 2) finder jeg, at der ved vurderingen af skoleassistenternes stilling må foretages en samlet vurdering af de beskrevne opgaver. Jeg finder således, at der ikke er anledning til at foretage en særskilt vurdering af hvert enkelt eksempel på opgaver, der er anført i punkttopstillingen i bilaget.

Sagen vedrører organisationsaftale for ledere, lærere og børnehaveklasseledere ved frie grundskoler samt efterskoler og husholdnings- og håndarbejdsskoler, der er indgået mellem Finansministeriet og Lærernes Centralorganisation med virkning fra den 1. april 2011. Af det til organisationsaftalen knyttede protokollat om arbejdstid mv. for bl.a. lærere ved frie grundskoler fremgår, at undervisere m. fl. ved frie grundskoler ikke ansættes og aflønnes efter deres uddannelse, men efter deres funktion. Om funktionen som lærer fremgår bl.a., at skoletiden - ud over den aktivitet, der defineres som undervisning - også kan omfatte en række andre opgaver, herunder tilsynsopgaver.

Efter en vurdering af beskrivelsen i bilag 2 af skoleassistenters arbejdsopgaver finder jeg, at en væsentlig del af disse opgaver må sidestilles med de tilsynsopgaver, der er omfattet af bestemmelserne i arbejdstidsprotokollatet, og som er opgaver, det påhviler lærere at udføre som et led i deres tjeneste. Tilsvarende forhold gør sig gældende for så vidt angår protokollatet om arbejdstid mv. for lærere ved efterskoler og husholdnings- og håndarbejdsskoler.

Efter bevisførelsen lægger jeg endvidere til grund, at parterne hidtil har forvaltet organisationsaftalen således, at Frie Skolers Lærerforening i de tilfælde, hvor foreningen er blevet opmærksom på, at der på skolerne er blevet udført arbejdsopgaver af den karakter, der er nævnt i bilag 2, har rejst krav om, at aflønningen skulle ske efter læreroverenskomsten, og at dette er blevet accepteret af ledelsen.

På den anførte baggrund, og idet jeg navnlig lægger vægt på den måde, hvorpå organisationsaftalen hidtil er blevet praktiseret, finder jeg, at organisationsaftalen må fortolkes således, at de i bilag 2 beskrevne arbejdsopgaver må anses for omfattet af organisationsaftalen og dermed skal honoreres i henhold til overenskomsten og de indgåede arbejdstidsaftaler. Jeg tager herefter klagers påstande til følge.

Thi bestemmes:

Moderniseringsstyrelsen skal anerkende, at det arbejde, der udføres i henhold til skoleforeningernes oplæg til Personalestyrelsen og Undervisningsministeriet (bilag 2), er omfattet af organisationsaftale pr. 1. april 2011 for ledere, lærere og børnehaveklasseledere ved frie grundskoler samt efterskoler og husholdnings- og håndarbejdsskoler, samt at de i bilag 2 nævnte

arbejdsopgaver skal honoreres i henhold til overenskomsten og de arbejdstidsaftaler, Lærernes Centralorganisation har indgået med Moderniseringsstyrelsen for ledere, lærere og børnehaveklasseledere ved frie grundskoler samt efterskoler og husholdnings- og håndarbejdsklasser

Hver part skal bære egne sagsomkostninger og betaler halvdelen af opmandens honorar.

København, den 9. juli 2013.

Jytte Scharling